

АНАТОЛИЙ ДНЕПРОВ
ТРАГЕДИЯ НА УЛИЦА
„ПАРАДИ“

Превод от руски: Донка Станкова, 1985

chitanka.info

I

— Жалко, след Рафър никой вече не се занимава с палеопатология — чух, че каза някой на френски зад гърба ми.

Обърнах се и видях една доста непривлекателна личност — дали бе гид, или полупросек — тук край пирамидите в Гиза често се срещат и от едните, и от другите. Но фразата беше непонятна и аз попитах:

— А какво значи палеопатология и кой е този Рафър?

— Палеопатологията е наука за заболявания в древността, а Рафър е създателят на тази наука. Но тя води началото си много поотрано, още от времето, когато професорът по анатомия в Кайро Алън Смит предложил да се занимава с нея.

Засмях се.

— Какви ли науки не са измислили хората...

— Да. Палеопатологията щеше да обясни много неща.

— Какво по-точно?

— Например защо досега лекарите не могат да се справят с раковите заболявания.

Да си призная, най-малко очаквах да чуя подобно нещо. „Интересен похват — помислих си, оглеждайки непознатия. — Всеки случай не звучи банално.“

Беше висок, с фини черти на лицето, с лъскави черни коси. Те стояха на тясната му източена нагоре глава като монолитен къс. Гърбавият нос придаваше на сплесканото от двете страни лице, прилика с някаква птица.

— И защо според вас никой не се занимава с палеопатология? — запитах го.

— Сложна наука. Знаете ли, не е много лесно да се открият върху мумиите признаци на заболяване. Това е възможно само за много голям специалист. Той трябва да е едновременно и добър анатом, и онколог, и биолог, и палеопатолог. Изобщо с подобно нещо може да се занимава само извънредно ерудиран човек.

— И все пак аз не виждам никаква връзка между проблема на рака и тази ваша странна наука.

Французинът се усмихна (сметнах, че е французин, защото говореше добре френски и опитите ми да преминаем на арабски език не успяха).

— Това е дълга история. Ако имате време, бих могъл да ви я разкажа срещу... десет пиастра.

„Точно така — помислих си. — Цялата работа е в пиастрите. И въпреки това е интересно.“

Погледнах си часовника. Беше осем часът по местно време. Скоро щеше да настъпи кратката египетска привечер, а след това черната като катран нощ. Но хотел „Мен Хауз“ беше на не повече от сто метра и затова се реших:

— Добре, ето ви десет пиастра. Разкажете ми.

— Да идем ей там, откъм западната страна на пирамидата. Там още около час ще бъде светло. Мисля, че ще ни стигне.

Докато вървахме, той неочаквано попита:

— Били ли сте някога в Париж?

— Не, не съм бил — отговорих аз.

Французинът въздъхна дълбоко:

— Сега там се разпореждат фашистите. Те убиха професор Дешлен и Ирен...

Замислих се. Беше война и цяла Европа пъшкаташе под немската окупация. Стотици хиляди хора напускаха огнищата си и бягаха в чужбина, спасявайки се от хищния пречупен кръст. Наистина може би и този човек е напуснал своя далечен град и сега, за да не умре от глад, скита тук край напечените древни камъни и разказва срещу пари своите измислици.

— Да седнем тук — каза непознатият.

— Добре — съгласих се и се приготвих да слушам.

II

По-добре е да започна разказа си от онзи паметен ден на 194... година, когато в един от парижките вестници се появи следното съобщение — запомнил съм го добре: „Тази вечер в музея на източната култура Гиме е извършено страшно кощунство. Неизвестен злосторник е проникнал в залата, където се съхраняват египетските мумии, и като отворил саркофага на втория цар от петата династия Сухара, задигнал част от мумифицираните останки на фараона.“

Непознатият замълча за минута, наведе се близо до мен и ми прошепна:

— Мога да ви осведомя, че имам най-непосредствено отношение към цялата тази история. Аз отворих саркофага на фараона от Абусир...

— А защо? — изумих се аз.

— Необходим ми беше гръбначен прешлен на фараона.

За малко не прихнах да се смея. „Сега ще последва някаква стандартна детективска повест“ — помислих си. Но сякаш отгатнал мислите ми, непознатият заговори бързо:

— Много ви моля, не мислете, че искам да ви заинтригувам с някакъв глупав разказ за крадеца. Ако се съгласите да ме изслушате до края, ще разберете, че е било необходимо...

— Готов съм да ви изслушам до края, но какво общо има тук проблемът за рака и всичко останало?

— Мосьо — без да бърза, продължи моят разказвач. — Бъдете сигурен в едно. Аз не съм престъпник. Престъпниците се разхождат сега като господари по улиците на Париж и седят в кафенетата и ресторантите му. Те пилеят златото, придобито срещу кръвта и смъртта на хората. А пък аз, както виждате, съм тук...

Той помълча около минута и продължи:

— Ще говоря за онези хора на Франция, които в страшното време на окупацията направиха, уви, трагичен и несполучлив опит да оказат услуга на родината си.

Първият, за когото искам да разкажа, е Морис Дешлен. Повярвайте ми, въпреки всичките му заблуждения в негово лице Франция загуби изтъкнат учен и пламенен патриот.

Преди войната той беше професор в университета. Спадаше към онзи рядък тип учени, които се интересуват буквално от всичко. Той не приемаше разделянето на науките на различни дисциплини — математика, физика, биология, социология, медицина. На лекциите си неведнъж е повтарял, че ние живеем в един свят и изкуственото разделяне на познанието за света не говори в полза на величието на човешкия разум. Просто не се е родил още геният, който ще синтезира всичко в едно.

Когато войната започна, Морис Дешлен замина доброволец на фронта. И знаете ли като какъв? Като обикновен санитар, макар че в навечерието ѝ четеше в университета факултативен курс по кристалография и, кой знае защо, интензивно се занимаваше с египтология.

Преди да се върнем отново към професор Дешлен, аз трябва да ви се представя. Името ми може да не ви интересува. При дадените обстоятелства то няма никакво значение. Ще отбележа само, че аз също имам известно отношение към науката. Ако се изразим по-точно, аз съм незавършил химик-органик. С Дешлен се запознах в университета. Порази ме огромната му ерудиция. С голямо удоволствие слушах лекциите му. Въпреки че бяха посветени на специални въпроси от кристалографията, те обхващаха огромен кръг проблеми. Впрочем точно в тези лекции професор Дешлен изказа идеята, която впоследствие беше подета от други учени, включително и от известния физик, един от създателите на квантовата механика, Ервин Шредингер, който нарече живия организъм апериодичен кристал. Дешлен говореше за това още в четирийста година...

И така, когато войната започна, Дешлен замина доброволец в армията и напусна университета. За да не умра от глад, бях принуден да постъпя на работа в една от парижките аптеки. Тук се запознах със сътрудничката на аптеката Ирен Бейе, която по-късно стана моя жена. Загубих дирите на Дешлен.

В края на четирийста година, след като немците бяха завзели половин Франция, получих писмо от един стар мой приятел. В него между другото той пишеше: „Нашият Дешлен по време на кампанията

направи колосална кариера — от санитар до главен хирург на полева болница. Не знам на кой от многобройните си таланти дължи това. Но едно е интересно: немците са издали заповед за издирването на Дешлен. Разправят, че бил разработил някакъв невероятен начин за лекуване на ранените...“

Мина малко повече от месец. Веднъж в аптеката, където работех, влезе, накуцвайки, някакъв дангалак с обинтована физиономия и ми подаде рецепта. Останах изумен, когато вместо познатите названия на лекарствени препарати прочетох редове, написани с познат почерк: „Утре в седем вечерта този човек ще ви посрещне при входа на църквата «Света Мадлена» и ще ви доведе при мен. Нужен сте ми. М. Д.“ Бележката беше от Дешлен!

На другия ден вечерта чаках с нетърпение на определеното място превързания момък. Той се появи внезапно и ми направи едва забележим знак да го последвам.

Дълго вървахме. След един час се оказахме в някакъв тъмен квартал, за съществуването на който дори не подозирах. Когато вървахме по тясна, забулена в тъмна мъгла улица, придружаващият ме се приближи до мен и каза тихо:

— Това е улица „Паради“.

Това обаче абсолютно нищо не ми говореше. Влязохме през някаква порта и свихме надясно. В дъното на двора имаше къща с мецанин.

Професор Дешлен ме посрещна хладно, без никакъв възторг — така, както посрещаше обикновено студентите, дошли при него на изпит. С кимане ме покани да седна. Аз някак си се уплаших и не смеех да заговоря.

Той започна пръв:

— Известно ли ви е, младежо, че ние живеем в света на кристали?

Свих рамене и в себе си се усмигнах. Твърде много ми напомни за добрите стари времена в университета.

— Този свят може да бъде наречен така, професоре, само с известна тенденциозност. Да, наистина в природата има твърде много кристални образувания — отговорих аз.

— Много! Те са навсякъде! — каза грубо той.

Огледах се наоколо, мъчейки се да открия в тъмното поне едно нещо, което да има кристален произход. Маса, столове, библиотечен шкаф, кожено кресло, стъклата на прозорците. Нито един от тези предмети не ми напомняше кристали.

— Не разбирам много добре какво имате предвид, професоре. Но ако под кристали разбирате онова, което...

— Под кристали, младежо, разбирам точно това, което трябва да се разбира. Кристалът представлява подредена в пространството материя.

Замислих се. Объркаха ме думите „подредена материя“, защото не беше равностойно на материя с периодично повтаряща се структура. А нали точно така определяме кристалите. Когато вземаме в ръце кристал каменна сол, ние знаем че в него в напълно строга периодична последователност натриевите йони се редуват с хлорните йони. Ако сложим парчето кристал в наситен солен разтвор, то ще започне да расте във всички посоки, но към структурата му няма да се прибави нищо ново.

— Определението ви е твърде общо, за да може да се направи някакъв извод от него — опитах се да възразя.

— А според вас това кристал ли е или не? — неочаквано попита той и удари с юмрук по масата.

— Разбира се, че не — отговорих аз, без да се замислям.

— Не е кристал? — повторно запита той и още по-силно заудря по масата. — Е, знаете ли, мислех, че сте по-съобразителен.

— Ако имате предвид дървесината, от която е направена масата, то, разбира се, тя е кристал, макар че... — Замислих се.

— Макар че, какво? — запита Дешлен, като се приближи до мен.

— Макар че по нещо тя напомня кристал — измънках аз, понеже не можех да формулирам мисълта, която изведнъж възникна у мен.

— Аха! — ликуващо възкликна той. — Добре! Много добре! Я ми кажете сега с какво тази дървесина ви напомня кристала? — И без да дочака отговора ми, отговори сам: — С това, че се състои от влакна, които на свой ред представляват не случайни, а подредени молекулни вериги. Това е непериодичен или аperiодичен кристал. А кой е казал, че кристалите трябва да имат непременно периодична структура?

— Това следва от самото определение... — мънках аз.

— Оставете определението! Определенията ги измисляме ние, а природата не ще и да знае за тях. Ако едно определение не изразява същността на нещата, то трябва да бъде забравено и колкото по-рано, толкова по-добре!

— Не разбирам, професоре, за какво се води целият този разговор. Не мисля, че сте ме повикали тук, за да ми разкажете какво представляват кристалите. Писахте ми, че съм ви нужен. На ваше разположение съм.

— Чудесно. Вие сте ми нужен, за да ми помогнете да създаваме нови кристали...

Това съобщение на Дешлен ме изуми. Увлечението от чиста наука в разгара на националното бедствие ми се стори странно. Затова казах с известна горчивина:

— Не мислите ли, че моята и вашата съвест ще бъде спокойна, ако се помъчим да избягаме от действителността по такъв оригинален начин?

— Ни най-малко. Дори обратното. Много скоро ще разберете, че това, което се готвя да правя, има огромно значение за Франция.

После Дешлен изложи накратко своя план. Квартирата му се превръща във физико-химична лаборатория. Аз и Жокл (така се казваше момъкът, който ме доведе при него) ще му бъдем сътрудници. Жена ми ще ни помага като лаборантка. На нея се възлага също и грижата за нашето домакинство. Ще трябва предварително да набавим голямо количество реактиви отвсякъде, откъдето е възможно.

III

— Не ви ли омръзна да ме слушате? — запита ме французинът. — Тогава ще продължа. И така, след няколко дни аз и жена ми се преместихме в мрачната къща на улица „Паради“. Квартирата ни беше с един етаж по-долу от квартирата на Дешлен. След като подредихме бедната си покъщнина в двете стаи, Жокл ни покани да се качим горе при професора.

Сега, през деня, забелязах, че квартирата му беше доста просторна, особено средната стая. От дясната и от лявата ѝ страна имаше две по-малки стаи, в дясната беше кабинетът на професора, а лявата бе препълнена с неразопаковани още колби и някакви уреди.

Професорът ни посрещна доста любезно. Изпод гъстите надвиснали вежди черните му очи искряха закачливо.

— Така-а! — започна той. — Значи, събрахме се всички. Добре. Сега ще проведем генерално съвещание и ще разработим план за действие. Впрочем, Ирен — обърна се той към жена ми, — богата ли е нашата аптека?

— Имаме всичко друго освен сулфамидни препарати — отвърна жена ми.

— Засега те няма да ни трябва. А намират ли ви се някакви аминови киселини или техни производни? Имате ли цистеин, глутамин? И накрая имате ли обикновен желатин?

— Това ще се намери. Особено желатин.

— Прекрасно. Тогава моля да минем в кабинета.

Когато се настанихме, той повика Жокл и каза:

— Я вдигни ръкава на дясната си ръка.

Момъкът се усмихна смутено и вдигна ръкава над лакътя.

Аз и Ирен станяхме и се приближихме до него.

— Разгледайте внимателно долната част на ръката на този младеж — каза професорът дяволито.

Отначало не видяхме нищо особено. Ръка като ръка. Дешлен накара Жокл да иде по-близо до прозореца и едва тогава открих нещо

много странно. От лакътя към рамото ръката беше покрита с гъсти черни косми. Но от лакътя надолу нямаше никакви косми. Впрочем имаше, но те бяха много светли и много тънки, като по тялото на малко дете. Цветът на кожата под лакътя беше светъл, тя изглеждаше по-тънка и по-нежна в сравнение със задебелялата жълтеникава кожа нагоре.

— Долу ръката ви е по-млада, отколкото горе — каза неочаквано жена ми.

— Съвсем вярно — рече професорът. — Точно така е. Тази ръка е само на три месеца, а лакътят, ако не се лъжа, е вече на двадесет и девет години.

Гледахме учудено Дешлен. Момъкът смъкна ръкава си и седна.

Трябва да започна за съжаление от някои доста елементарни истини, които уж са известни на всички, но над които за съжаление никой досега не се е замислял.

Сигурно знаете какво е експлантация или култивиране на тъкани. Вземате парченце жива кожа и я слагате в епруветка с питателна среда. Ако питателните продукти и кислородът в тази среда са достатъчно и е осигурена добра обмяна на веществата, то клетките жива тъкан започват да се размножават извън организма.

Ще ви припомня и други факти. Някои живи организми притежават чудесното свойство да възстановяват повредените си органи — регенерация. Ако например се изреже част от черния дроб на човек, след време тя може напълно или частично да се възстанови. Но това все още не е най-учудващото. Известно е, че ако вземем парченце от обикновен пръстеновиден червей — подчертавам: *парченце*, — голямо колкото една тристотна част от целия червей, и сложим това парченце в подходяща питателна среда — от него ще израсне цял червей, съвсем същия като онзи, от който сме взели парченцето за опита. Има и други организми, например хидрата, които могат да регенерират напълно от малка част от тялото си.

Ирен неочаквано каза:

— Професоре, вие сигурно сте разработили начин за регенериране на ампутирани човешки крайници чрез поставяне на останалата част във вана със съответната питателна среда?

— Ако искате да знаете, да — отвърна Дешлен и се усмихна.

— Значи именно по този начин сте възстановили ръката на господин Жокл?

— Съвсем вярно.

— Та това е цяла революция във възстановителната хирургия, или как може да се нарече още тази област на медицината? Може би възстановителна биохимия?! — възкликнах аз.

— Не, не е революция още. Това е половин революция — каза Дешлен. — Революцията ще бъде по-късно.

Ние се спогледахме. Ако регенерирането на ампутирани части на човешкия организъм чрез поставянето на останалата част във вана с питателна среда не е революция, тогава какво друго повече може да има?

— Нима вас не ви учудва — продължи Дешлен, — че всеки от нас се е появил на света и е израснал в огромен организъм само от една-единствена клетка? Та нали ние в началото, в периода на зараждането, сме представлявали само една-единствена зародишна клетка! Точно в тази една-единствена клетка е била концентрирана програмата, ако щете, планът или проектът за построяването на целия ни организъм. Подреждането, което наблюдаваме в обикновените кристали, е само едно геометрично подреждане, докато подреждането и последователността на молекулите в новия организъм е подреждане, което определя смисъла на целия живот.

— А сега да премина към най-главното — към патриотичния ни дълг към Франция — каза Дешлен и стана.

Точно това неочаквано преминаване от строежа на живия организъм към съдбата на нашата родина ни направи най-силно впечатление.

— Не искам да ви описвам каква мъка и унижение преживява сега Франция... Всички много добре знаете това. Аз и Жокл може би знаем малко повече, защото сме били на фронта или поне на такива места, които условно могат да се нарекат фронт. Нашата задача се състои в това да помогнем на онези, които продължават борбата. Ще им помогнем да намерят оръжие. Нужни са им пари, много пари.

— Имате предвид съпротивителното движение? — попита тихо Ирен.

— Да.

— Но нали в Алжир съществува щаб на това движение. Той му помага.

Дешлен се намръщи.

— Много добре знам каква е тази помощ. Позиви, хартийки, поздравления, няколко стотин стари карабини. А е необходимо повече, много повече... Понякога ми се струва, че там, в Алжир, дори се страхуват да помогнат сериозно на нашите партизани...

— А къде смятате да намерите толкова огромни средства? — заинтересувах се аз, като все още не бях в състояние да разбере смисъла на целия разговор.

— В Египет — неочаквано каза Дешлен и ние всички се надигнахме от местата си.

— Къде-е?

— В Египет. В селището Абусир, на сто километра южно от Кайро.

Докато ние седяхме изумени и се поглеждахме не разбиращо, професор Дешлен дръпна чекмеджето на бюрото си и извади от него пожълтят лист хартия.

— Не знам дали ви е известно, че преди войната аз се занимавах с раковия проблем. Интересувах се научните съобщения на Рафър, които се отнасяха към 1918 — 1923 години. Той пише, че за да се разбере характерът на раковото заболяване, е необходимо да се установи отдавна ли тази болест съществува на земята. Изследвал е останки на древни животни и особено прецизно египетски мумии и е стигнал до извода, че древните египтяни не са познавали тази болест. Ето тогава точно аз реших да установя доколко са издържливи раковите клетки и дали могат клетки от тумор, прекарани в земята пет-шест хиляди години, да възобновят болестта в жив организъм. За да реша този въпрос, най-напред се обърнах към документите; искаше ми се да разбира дали някой от египетските фараони не е умрял от рак. Дълго се рових. И накрая търсенията ми се увенчаха с успех. Върху глинена плочка, поставена пред мумията на царя Сахура в музея Гиме — той е живял в тринайсти век преди нашата ера, — беше посочено, че е умрял, след като е получил на гърдите и коленете „кървава светлина“.

— А какво е това „кървава светлина“? — запитах аз.

— Рак — мрачно издума Дешлен. — Уверих се в това, когато разглеждах мумията в музея. Размножен рак по гърдите и по крайниците. Знаете, че раковите тумори имат кървавочервен оттенък.

— Но какво общо има с това оръжието за отрядите на съпротивата?

Дешлен се усмихна:

— Бързате. В надписа е казано и това, че преди смъртта си Сахура е наредил да се принесе на бог Ра жертвоприношение — едва ли не планина от злато и скъпоценни камъни. И това съкровище било заровено в скривалище.

— Е, и какво — каза Ирен. — Ако имате предвид даровете на Сахура, те сигурно са безнадеждно загубени.

— Сигурен съм, че съкровището е останало неоткрито, всеки случай ние можем да проверим това.

— Да го проверим? — Аз изобщо престанах да разбирам нещо. — А как смятате да научите къде се е намирало или се намира?

— Това ще ни разкаже самият цар Сахура — каза Дешлен и се отдръпна до прозореца.

Ако в този момент в стаята беше избухнала граната или метеор беше пробил тавана, нямаше да се учудим толкова: погледнахме се двамата с Ирен и разбрахме, че ни се е мярнала една и съща мисъл: „Главата на Дешлен не е в ред.“ Само Жокл благоговейно мълчеше и гледаше своя спасител с възхитени очи.

Като ни остави да поразмислим няколко мъчителни минути върху всичко това, Дешлен продължи:

— Скъпи мои приятели, това не е парадокс. Знам, че сте умни хора и правилно сте разбрали това, което ви казах. В парченцето се съдържа в шифрован вид системата на изграждането на цялото живо същество. Ако такава парченце се постави в подходяща питателна среда, то ще израсне в пълноценен голям организъм. Ръката и кракът на Жокл са доказателство за това. Каква трябва да бъде питателната среда, аз знам. Остава съвсем малко — да имам поне една клетка от фараона Сахура!

— Но това е безсмислено! — закрещях аз. — Фараонът е лежал в земята толкова столетия! На всички е добре известно, че пълна минерализация, тоест пълно разрушаване в земята на органичните

вещества става максимум за двайсет години. Ние нямаме никакви шансове да вземем парченце за регенерация на Сахура!

— Това не е доказано от никого — безмилостно изрече Дешлен.
— Последните археологични разкопки доказаха, че пшенично зърно, взето от гробницата на фараона, е покарало добре, макар че е било там стотици години. Животът е по-издържлив и по-жилав, отколкото мислим.

— Имайте предвид — продължи той, — че трупът на Сахура е бил балсамиран и погребан в каменен ковчег, в песъчлива почва, в гореща, лишена от подпочвени води страна. Не вярвам в тялото на фараона да не се е запазила нито една спяща хилядолетия жива клетка. За експеримента на мен ми е нужна кост от трупа на фараона, само една кост...

IV

— Когато през есента на четиридесет и първа година дойдох в музея Гиме — продължи непознатият, — там беше мрачно и пусто. Беше дъждовна есенна вечер и тишината на залите се нарушаваше от стъпките на редки посетители. Улучих подходящ момент, скрих се зад една от египетските статуи и изчаках, докато всички си излязат и портиерът заключи входа за залата. През нощта лесно отворих стъклената витрина, където се съхраняваше мумията, и с помощта на нож и малка пила отрязах парче от гръбнака. Сутринта още щом отвориха вратата на музея, незабелязано излязох на улицата.

Нали знаете, че сутрин хората мислят съвсем другояче, отколкото през нощта. Често важни и величави мисли, възникнали нощем, на сутринта ни се струват смешни и несъществени. Така приблизително беше и с мен, когато крачех по улиците на Париж с гръбначния прешлен на фараона в джоба. На редките минувачи им правеше впечатление усмихнатата ми физиономия, но те не подозираха, че причина за това беше намиращият се в джоба ми египетски фараон, който с богатствата си трябваше да помогне на френското съпротивление! Има ли нещо по-налудничаво! Крачех по улица „Паради“, обзет от ирония и сарказъм по отношение на автора на тази налудничава идея, професор Дешлен. Колкото убедителни ми се струваха доводите на Дешлен, когато го слушах, толкова безразсъдни ми се виждаха сега, след като със собствените си ръце почувствувах от какво възнамеряваме да възстановим древния египтянин.

В кабинета на Дешлен ме очакваха всички. Ирен се хвърли на врата ми с просълзени очи. Тя цяла нощ се тревожела, страхувала се да не ми се случи нещо.

Извадих торбичката с останки от мумията и седнах.

— Ето вашия подарък на Франция, професоре! Надявам се материалът тук да стигне не за един, а за десет фараона.

Без да обръща внимание на думите ми, Дешлен изсипа съдържанието на торбичката върху голямото стъкло. Той започна бързо

да разпръсва жълтеникаво-сивкавата маса с тънките си и чевръсти пръсти като на пианист, като отделяше малките бучки от големите. Една от костите беше колкото юмрук. Точно на нея той се спря. Дълго я разглежда с лупата и после каза:

— Браво на вас. Успели сте да вземете седмия прешлен на египетския владетел. Той се е запазил добре. Тъкмо с него ще започнем нашите опити.

После Дешлен внимателно проми прешлена с дестилирана вода и го сложи в стъкленница със слаб разтвор от лимонена киселина. След това го извади оттам и го сложи в алкален разтвор, за да го очисти от минералните образувания, които съдържат силициеви соли. Процесът на разтваряне на силициевите съединения продължи дълго. Отначало Дешлен сам разбъркваше разтвора със стъклена пръчица, а после само с кимане повика Жокл да се заеме с това. Професорът се заразхожда от единия до другия ъгъл на стаята, погълнат от напрегнато мислене. Мълчаливо следяхме движенията му. Няколко пъти той се спираше и съсредоточено разглеждаше костта. След това се усмихна и потривайки по навик ръце, каза:

— Напълно съм сигурен, че когато премахнем горния защитен слой, ще намерим зрънцето, което трябва да даде своите кълнове!

Отстраняването на силициевата обвивка от костта ставаше много бавно, още повече че с увеличаването на разтворимостта ѝ Дешлен сменяше алкалния разтвор със все по-слаб и по-слаб и понижаваше температурата във ваната. Това продължи няколко дни.

През това време ние успяхме да снабдим голямата стая с маси, да подредим върху тях дестилатори, термостати, хладилници, цилиндри за качествен и количествен анализ на органични съединения. На една от масите жена ми подреди в един ред много стъкленници с разтвори на аминови киселини, приготвени по рецепти на Дешлен.

До прозореца във водна баня беше поставен голям правоъгълен аквариум, до който беше нагласена бутилка кислород. Именно в този аквариум трябваше да бъде осъществен първият стадий на регенерацията на царя от Абусир.

И ето че една вечер, десетина дни след започването на старателната обработка на костта, ние както винаги бяхме в голямата стая и всеки бе зает със своята работа. Ирен мереше на аналитични везни вещества за физиологичен разтвор, аз проверявах чистотата на

получения неотдавна глобулин, а Жокл, седнал, бавно бъркаше разтвора в стъкленницата с костта и дремеше. Неочаквано екна гласът на Дешлен, който бе застанал край Жокл като вкаменен.

— Гледайте! — развика се той. — По-скоро елате да видите!

Аз и Ирен изтичахме при него.

Колкото и да напъгахме зрението си, не можахме да забележим никакви промени в костта.

— Обърнете внимание на цвета на костта! Не виждате ли, че тя е станала розова?

Тази новина ни смая, макар че беше трудно да се повярва в нейната вярност: при светлината на електрическата крушка костта изглеждаше все така жълтеникава и безжизнена.

— Обърнете внимание ето на тази част вдясно, до ребрения израстък.

Едва след като Дешлен ни посочи точно къде трябва да гледаме, видяхме, че наистина там се е открило едно розово петно, голямо колкото малка монета. Жокл започна да разбърква разтвора по-енергично и розовото петно чувствително почна да се уголемява. Аз и Ирен онемяхме от изненада.

Пръв се опомни Дешлен. Той веднага нареди:

— Ирен, напълнете веднага аквариума с физиологичен разтвор и питателна течност. Гледайте да постигнете пълно насищане на разтвора с кислород.

В лабораторията започна усилена работа. Ирен напълни аквариума с гъста бледорозова течност. Аз нагласих няколко тръбички към кислородната бутилка и ги спуснах до дъното. Отворих вентила на бутилката и успях да постигна газът бързо да запълни целия съд с малки мехурчета.

Костта бе преместена в питателния разтвор точно в полунощ. Тя не падна на дъното на аквариума, както очаквахме, а увисна в средата, поддържана от струята мехурчетата кислород. Приблжихме към съда силна настолна лампа и зачакахме.

Престояхме, без да станем, чак до сутринта, но нищо особено не се случи. Краката ни бяха изтръпнали и се чувствавахме уморени. Уморен бе и Дешлен. Сутринта той нареди да се смени разтворът и да вървим да почиваме. До аквариума остана да дежури Жокл.

От този момент се занизаха мъчителни дни, през които ние полагахме всички усилия да видим поне някакви признаци, че костта в аквариума оживява. Но признаци не се забелязваха. Дешлен беше мрачен като облак. Той почти не излизаше от кабинета си, денонощно прелистваше някакви списания, вземаше си бележки и правеше изчисления. От време на време изтичваше за малко в голямата стая, хвърляше свиреп поглед към аквариума и отново се прибираще в кабинета си. Чувствуваше се, че всеки миг ще се разрази буря и налудничавата ни идея ще пропадне. И това щеше да е така, ако не беше един случай.

Това беше един от онези редки случаи, когато в науката понякога стават големи открития.

Една нощ аз дежурях при аквариума. Като другите дежурни трябваше да наблюдавам налягането на кислорода, концентрацията на водородните йони в питателната среда и температурата на разтвора. Тя не трябваше да надвишава температурата на човешкото тяло. Регулирахме я с помощта на малка водна баня, в която бе сложен аквариумът с костта. А температурата на банята се променяше в зависимост от съпротивлението на реостата, чрез който се променяше нагряването на електрическата печка.

И така приблизително към три часа през нощта аз съм задрямал. Не знам колко съм спал, но се събудих от усещането, че под носа ми като че ли са поставили чиния с гореща супа. Скочих веднага от стола и се вцепених: от аквариума се вдигаше пара. Погледнах термометъра. За мой ужас той показваше седемдесет градуса! Оказа се, че по време на съня случайно съм преместил ръчката на реостата!

Моментално изключих реостата, изтичах до чешмата, намокрих със студена вода една кърпа за лице и завих с нея наоколо аквариума с костта. Температурата започна бавно да спада, но от аквариума продължаваше да се вдига пара още един час. Омаломощен и изпотен, седнах до ваната, мислейки какво ще стане с Дешлен, какво ще стане с всички нас, когато той научи за случилото се.

Започнах да разглеждам при светлината на лампата костта, която бях сварил, и неочаквано забелязах, че беше променила цвета си. „Няма да мога да скрия случилото се. Твърде много се е променила“ — мислех си аз.

От бледорозова костта беше станала червена. Не само това, тя се беше покрила с множество дребни бели власинки, които леко се поклащаха в струята на кислородните мехурчета. Тези власинки страхотно бързо се увеличаваха и на сутринта костта се покри с гъсти ресни, които продължаваха да се разрастват. Костта заприлича на камък, обрасъл с гъсти водорасли. Катастрофално бързото променяне на костта ме хвърли в паника. Не издържах и реших да събудя професора и да му призная всичко. Олюлявайки се, влязох при него в кабинета и го докоснах за рамото. Той спеше в креслото не съблечен.

— Какво има? — веднага скочи на крака той. — Какво е станало?

— Професоре, случи се беда... Елате да видите какво сторих...

Дешлен като метеор премина през целия салон и втренчи очи в аквариума с фараона.

Той стоя така наведен над него няколко минути, без да промълви нито дума. После попита с пресипнал глас:

— Как успяхте да постигнете това?

— Температурата се повиши над нормата... Значително над нея... Почти до завирание...

— Така си и знаех — прошепна Дешлен. — Интуитивно чувствувах, че това е необходимо... Това беше необходимо, за да се ускори реакцията... Но не можех да се убедя в това. Нали в живия организъм размножаването на клетките става при нормална температура. Досещах се за това, но не можех да го докажа... Какво щастие...

Изведнъж се обърна към мен, лицето му сияеше от широка радостна усмивка. Прегърна ме силно и ме целуна.

А аз стоях като каменен идол и не разбирах нищо.

Когато след няколко минути двамата отново погледнахме аквариума, костта беше загубила първоначалния си вид. Беше се превърнала в топка бледорозов мъх, заприличала бе на огромна влакнеста гъба. Някои влакна сега се бяха преплели вече в дебели нишки и достигаха до повърхността на разтвора. Дешлен се развика:

— Бързо да се приготви голяма вана! Бързо да се напълни с универсален питателен бульон! Бързо да се събудят всички!

Изтичах долу и домъкнах сънената още Ирен. От стаята с препаратите излезе Жокл, като се обличаше вървешком.

— Какво се е случило? За бога, кажете какво се е случило? — бръщолевеше Ирен.

— Случило ли? Ами да, случи се нещо, което имаме право да наречем цяла революция. Нашият Сахура оживя. Реши да възкръсне от мъртвите. Той расте, и то толкова бързо!

Няма да описвам обхваналата всички ни радост след това съобщение. В лабораторията закипя трескава работа. Мъкнехме бутилки с разтвори, нагласявахме огромен аквариум, дълъг близо два метра, донасяхме електрически печки, термометри, бутилки кислород.

Покрай нас, като сновеше от единия ъгъл на лабораторията до другия, профучаваше професор Дешлен и даваше указания вървешком какво и как трябва да се направи.

После неочаквано се спря наред лабораторията и завика:

— Това се казва идея! Това е гениална идея!

Изтича до мен и ме разтърси силно за рамото.

— Спомняте ли си, когато донесохте останките на Сахура, вие на шега казахте, че те ще стигнат за десет фараони? Спомняте ли си?

Гледах го с недоумение.

— И така, скъпи мои приятели. Тук материалът ще стигне не за десет, а за сто фараони. Можем да построим цяла фабрика, която ще произвежда колкото пожелаете царе от Абусир!

Отново сметнахме, че професорът се е побъркал. А той продължи да говори високо и вдъхновено:

— Но сега ще си поставим по-скромна задача: ще направим двама фараони. Жокл, сложете до тази вана още една в запас. Това ще бъде блестящо доказателство на нашата идея!

— Как така, професоре! — запита Ирен. — Нали имаме само една кост, едно парченце!

— А какво ни пречи да я разделим на две? На четири? На колкото искаме... Нали ние сега от която и да е част ще получим това, което ни е необходимо.

Тази идея ни порази като гръм. Наистина, сега можем... господи, сега можем да правим каквото си искаме!

Когато двете вани бяха нагласени и напълнени с разтвори и беше прекарано отопление и кислород, Дешлен извади внимателно от аквариума костта, която беше вече голяма и обрасла с плътна тъкан, и я

сложи върху стерилизирано стъкло. С хирургичен трион той разряза костта на две равни части. С ръка постави всяка от тях във ваните.

— От тази кост ще израсне Сахура първи — тържествено изрече той. — А от тази — Сахура втори!

Ние наблюдавахме тържествената церемония на кръщаване на бъдещите благодетели на Франция с чувство на възхищение, радост и страх пред неизвестното.

V

Двамата фараони се уголемяваха не с дни, а с часове. Едва успяхме да приготвяме нови разтвори и да анализираме старите. Колкото повече растяха нашите фараони, толкова по-непретенциозни ставаха рецептите за питателните разтвори. Дешлен не посочваше вече количеството с точност до стотни милиграма, а казваше: „Вземете приблизително толкова...“

— Всеки нов организъм усвоява от питателните вещества толкова, колкото му е необходимо — казваше той.

След около месец двамата египетски царе започнаха да придобиват изразено очертание на човек. Дешлен с часове седеше при двамата фараони и правеше скици и записки в научния си бележник.

— Никой досега не е имал такава възможност да наблюдава развитието на човешките тъкани. По късно ще ми завидят мнозина анатомици и физиолози — казваше той.

Точно по това време започна да ме измъчва една мисъл, която отначало бе доста неясна, но после все повече и повече се оформяше. Споделих я най-напред с Ирен.

— Нали си спомняш, че според преданието фараонът е умрял от рак. Тревожи ме въпросът, какви ще ги направим тези двамата, здрави или болни?

Ирен не можа да ми отговори нищо и затова запитах Дешлен. Той каза следното:

— Всички болести на човека са придобити. Те не са по наследство. Не влизат в програмата по изграждането на организма.

— Що се отнася до рака, за него казват, че се предава по наследство — възразих аз.

Дешлен помисли и после каза:

— Общо казано, предразположеността към едни или други заболявания по някакъв начин се предава. Но сега нас не ни интересува от какво ще умрат в края на краищата нашите фараони.

Най-главното за нас е да научим от тях къде са скрити съкровищата, оставени на бог Ра.

— В такъв случай на каква възраст ще бъдат получените царе, като млади или стари?

— През целия си живот човекът израства във възрастна личност в резултат на приблизително петдесет деления на клетките, като се почне от зародиша. Ние ще спрем процеса на развитие на фараоните след четиридесет деления. Според моите пресмятания това ще съвпада точно с времето, когато Сахура е правил завещанието си. Ако прекратим развитието по-рано, тогава и самите царе няма да знаят къде е скрито жертвоприношението.

Поясненията на Дешлен ми се сториха убедителни, макар че дълбоко в съзнанието си продължавах да чувствавам неудовлетвореност.

В един прекрасен ден той повика Жокл и мен при себе си и каза с отпаднал глас:

— Поделете си дежурството, а аз трябва да си почина.

Не каза нищо повече, прибра се в кабинета си и се заключи. По това време фараоните бяха пораснали доста много. И двамата бяха високи на ръст, с брадати физиономии, и двамата с огромни черни очи (а очите си сега те отваряха много често и ги облещваха към нас с някакво неприятно любопитство).

— Не ви ли уморих — внезапно прекъснал разказа си, ме запита непознатият.

— Не, всичко е много интересно — отговорих аз. Той си извади цигара и щракна запалката. Смукна дълбоко и продължи:

— Спомням си, че това стана късно през нощта. Аз и Ирен след дежурството не слязохме долу в квартирата си, както обикновено, а отидохме в стаята с препаратите и дремехме в креслата. Професор Дешлен се беше заключил в кабинета си. При аквариума беше останал Жокл.

Посред нощ се събудихме от страшен трясък и звън на счупено стъкло. После се чуха странни, неестествени викове.

Скочихме на крака и хукнахме към лабораторията. Пред очите ни се откри страшна картина: при светлината на синята електрическа лампа видяхме, че една от ваните беше счупена, течността се беше разляла по целия под и в нея върху парчетата стъкло се търкаляше

нашият Жокл, а в него с ръце и крака се бе вклецил Сахура първи. В това време Сахура втори, хванал се за ръба на аквариума, правеше отчаяни опити да се измъкне от него.

Щом видя всичко това, Ирен хукна обратно към стаята с препаратите, а аз — да спася Жокл. Вкопчих се с две ръце във фараона и се мъчех да го откъсна от Жокл. В същата минута на пода, почти върху гърба ми, се строполи Сахура втори, който бе успял да излезе от ваната. Той ме хвана за крака, аз се подхлъзнах и паднах по гръб. Цялото това боричкане беше съпроводено от викове и крясъци, които се чуваха сигурно чак на улицата.

Чух как в лабораторията се втурна Дешлен. Но той не ни се притече веднага на помощ, кой знае защо, започна да се занимава с някакви бутилки до масата. Правейки разтвор, той непрекъснато повтаряше:

— За бога, не ги убивайте! Не ги убивайте! Ей сега ще се успокоят.

А през това време ние продължавахме да се търкаляме в хлъзгавата локва и се мъчехме да се отскубнем от силните ръце на двамата яки голи мъжаги, които крещяха така, че стъклениците в стаята звънтяха.

И изведнъж всичко утихна. Отначало притихна Сахура първи, а после и втори. Почувствувах как ръцете му се разхлабиха и той ме пусна. Целият мокър, олюлявайки се, аз се изправих. Стана и Жокл. Отдръпнахме се настрани и погледнахме пода. Това, което видяхме, беше достатъчно да се побъркаме. Двамата голи царе лежах на пода и обгърнали с ръце бутилки с някаква течност, звучно мляскаха и сумтяха, смучейки от тях усилено! Да, не пиеха, а смучеха. На лицата им бе изписано необикновено блаженство. От време на време на лицето ту на първия, ту на втория се появяваше глупава усмивка.

Докато ние наблюдавахме тази сцена, Дешлен трескаво подготвяше нови бутилки с разтвор. Отначало Сахура първи изпи бутилката до дъно. Като усети, че в нея няма нищо вече, гневно я хвърли настрана и отново зарева дивашки, а по страните му се стичаха обилни сълзи. Дешлен пхна в устата му втора бутилка и той млъкна. Същото се повтори и с другия. За миг в лабораторията настъпи зловеща тишина. Влезе Ирен.

— Покрийте ги с нещо — каза тя. — Ами че те са възрастни мъже.

Дешлен я погледна тъжно и се усмихна криво:

— Уви, те са само едни деца.

— Да, професоре, възрастни уродливи деца — казах аз.

— А колко приличат на истинските фараони — рече замечтано Дешлен.

— Сега това няма никакво значение — каза Ирен. — Истински фараони не ще се родят веднага. Такива ги прави животът, възпитанието, учението, обществото, епохата.

Дешлен не отговори нищо. Ирен продължи:

— Може би в човешките клетки има план и програма за изграждането на цялото тяло, но те нямат най-същественото, което отличава един човек от друг. Вашите фараони нямат нито ум, нито памет. Те не знаят нищо за своя произход и никога не ще научат. За тези двамата Египет е също така чужда страна, както всяка друга, и ние не ще научим нищо от тях за богатството, което цар Сахура е оставил на бог Ра.

Дешлен мълчеше. После каза:

— Отдавна разбрах, още когато наблюдавах развитието на мозъка им. Мозъкът и на двамата е напълно детски.

Дълго стояхме и мълчаливо гледахме двете жалки човешки същества, които си приличаха като две капки вода. И на всеки от нас му беше тежко и страшно.

Внезапно силно се почука по вратата на Дешлен. От силните удари Сахура първи трепна и изтърва бутилката със захарната вода. След миг той зарева с цяло гърло.

— Не отваряйте — извика Дешлен. — За бога, не отваряйте.

Но това предупреждение се оказа излишно. Чуха се силни и чести удари и вратата се отвори широко. Веднага в стаята нахлуха петима въоръжени с автомати немски войници, предвождани от офицер.

За миг те се втрещиха при вида на това, което ставаше в стаята. После офицерът запита, като се мъчеше да надвика ревалите египетски царе:

— Какво става тук? Кой сте вие? Моля документите!

Изгубил неочаквано самообладание, Дешлен се нахвърли върху немците, мъчейки се да ги изблъска извън вратата. Като разбра, че няма да успее, той хукна към своя кабинет, преследван от двама войници. На мен и на Ирен ни заповядаха да вдигнем ръце. От кабинета отначало се раздаде един, а после втори изстрел и аз видях как с димящ пистолет в ръка на вратата се показва Дешлен. Той се олюля и се строполи на пода. Като прескочи през тялото му, от кабинета излезе единият от немците. Жокл се нахвърли върху него, събори го на пода и започна да го души. Раздаде се още един изстрел, след това още... Под яростния рев на двамата Сахури ни изведоха с Ирен от квартирата с вързани отзад ръце.

По-нататък не е интересно. След седмица аз успях да избягам: помогнаха ми френски патриоти. Нищо не знаех за Ирен.

След около една година случайно се отбих в аптеката, в която работехме с нея. Старецът помощник-аптекаар каза:

— Чух, че Ирен умряла от изтезания. Немците искали да научат от нея нещо за някакви двама възрастни близнаци идиоти, които били умрели в лазарета от рак един след друг... Освен това фашистите искали да изтръгнат от нея подробности за връзките на професор Дешлен с движението на съпротивата.

Моят разказвач млъкна.

Не станяхме веднага, а продължихме да седим на камъка до гигантската Хеопсова пирамида, потънала в бездънния океан на египетската нощ.

— А вие как се озовахте тук? — попитах французина след продължително мълчание.

— Едва се измъкнах. Дадох всичко, каквото имах...

— Че защо?

— Не се ли досещате?

Стори ми се, че той се усмихна тъжно.

— Не.

— Изкарвам пари, за да ида още по̀ на юг, в Абусир.

— За да намерите богатствата на цар Сахура? — запитах присмехулно.

Усетих, че той кимна.

— Вашата история струва повече от десет пиастри — казах аз и в тъмното мушнах пари в невидимата ръка.

— Благодаря ви, наистина ви благодаря. Кажете ми адреса си. Ако в Абусир случайно намеря...

— Моля ви се, моля ви се, не е нужно...

Той се изправи бързо и като промълви едва чуто „сбогом“, се изгуби в непрогледната тъмнина.

Когато наближавах хотел „Мен Хауз“, бях почти убеден, че поне половината от тази история беше измислена.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.